

Ελιά. Το δώρο των θεών στη Φωκική γη

Ανάμεσα στα καρποφόρα δέντρα της ελληνικής φύσης που έπαιξαν πολύ σημαντικό ρόλο στην οικονομία, στην κοινωνική εξέλιξη, αλλά και στη λατρεία, στις δοξασίες και στα έθιμα, την πρώτη θέση κατέχει η ελιά. Από τη Νεολιθική ακόμα εποχή φαίνεται ότι μαζί με τους καρπούς διαφόρων δέντρων γινόνταν και συλλογή των καρπών της αγριελιάς. Από την περίοδο μάλιστα αυτή έχουμε και τα παλιότερα ως τώρα δείγματα από γύρη ελιάς (Κρήτη-Βοιωτία).

Η καλλιέργεια της ελιάς και η χρήση του λαδιού συνεχίστηκαν βέβαια και στα ιστορικά χρόνια. Το λάδι εξακολούθησε να αποτελεί ένα πολύτιμο προϊόν, που έπαιζε σημαντικότερο ρόλο στην οικονομία της εποχής και χρησιμοποιούνταν σε διάφορες περιπτώσεις.

Η ελιά ήταν παρούσα και στην τέχνη εκείνης της εποχής. Απεικονίζεται σε τοιχογραφίες, αλλά και σε άλλα είδη τέχνης. Στη μινωική Κρήτη φαίνεται ότι είχε ένα θρησκευτικό συμβολισμό, που ήταν πλατιά διαδεδομένος στους ιστορικούς χρόνους και που ίσως ξεπήδησε μέσα από τις ιδιότητες του ελαιόδεντρου (ανθεκτικότητα, μακροβιότητα, αειθαλής) και από τη σημασία του καρπού και των παραγώγων του σε διάφορους τομείς της καθημερινής ζωής. Ας μην ξεχνάμε και τη στενή σύνδεση ελιάς και Αθηνάς, όπως αυτή μας είναι γνωστή από τους ιστορικούς χρόνους. Δε χωρά αμφιβολία ότι ακριβώς λόγω του σημαντικού ρόλου της στην αθηναϊκή οικονομία αναδείχτηκε η ελιά σε ιερό δέντρο της Αθηνάς.

Ο ελαιώνας της Άμφισσας, από τους παλαιότερους ελαιώνες της χώρας μας με ιστορία 3000 ετών, καταλαμβάνει μια έκταση 55.000 στρεμμάτων σε αλλουβιακά εδάφη με περίπου 1.100.000 δέντρα. Αποτελεί αμιγή μη γραμμική καλλιέργεια με ελαιόδεντρα μεγάλης ηλικίας (σε ποσοστό 70% είναι ηλικίας άνω των 150 ετών), με κορμούς με βαθιές πτυχωσεις και ανεπτυγμένη κώμη, το ύψος των οποίων σε πολλές περιπτώσεις φθάνει τα 10 μέτρα. Το στοιχειώδες αγροτεμάχιο είναι το «λαχίδι». Τα λαχίδια χωρίζονται με αναχώματα τα λεγόμενα «τράφια», τα οποία συγκρατούν το νερό της βροχής, ενώ στις επικλινείς εκτάσεις έχουν δημιουργηθεί αναβαθμίδες.

Δια διαμέσου του Ελαιώνα διέρχεται το αρχαίο μονοπάτι που οδηγεί στο Μαντείο των Δελφών ενώ κάτω από τη περιοχή του Χριστού (αρχαία Κρίσα), στο κατάφυτο με ελαιόδεντρα Κρυσαίο Πεδίο βρισκόταν στην αρχαιότητα ο πυθικός Ιππόδρομος των Δελφών όπου διεξάγονταν τα Πύθια, αγώνες με πανελλήνια εμβέλεια. Σήμερα ένα σημαντικό μέρος του ελαιώνα αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του δελφικού τοπίου – τόπος παγκόσμιας κληρονομιάς της UNESCO.

Τα πρώτα στοιχεία που διαθέτουμε κάνουν λόγο για μάζεμα των καρπών των αγριελιών του Ελαιώνα της Άμφισσας ήδη από την Νεολιθική Εποχή! Πρώτοι οι Πελασγοί, σύμφωνα με τις πηγές ωστόσο, φύτεψαν εδώ ελιές κατά τα προϊστορικά χρόνια. Από τότε έως σήμερα, η χρήση του χώρου δεν έχει αλλάξει ποτέ, όσοι κατακτητές κι αν πέρασαν.

Στους κορμούς των τεράστιων δέντρων του Ελαιώνα της Άμφισσας, αναγνωρίζει κανείς το πέρασμα των αιώνων. Αν βρεθείτε εδώ φθινόπωρο ή χειμώνα, θα παρακολουθήσετε και το μάζεμα του καρπού με τον παραδοσιακό τρόπο, που κρατάει από την αρχαιότητα: το χειρωνακτικό ραβδισμό.

Η ελιά που παράγεται στον Ελαιώνα της Άμφισσας είναι βρώσιμη. Μεγάλη, στρογγυλή, με πλούσια σάρκα, γίνεται από παστή έως γλυκό του κουταλιού! Το κλίμα της περιοχής, που χαρακτηρίζεται ως ξηροθερμικό, εμποδίζει την ανάπτυξη του κύριου εχθρού της ελιάς, του δάκου κι έτσι η χρήση φυτοφαρμάκων είναι εξαιρετικά περιορισμένη. Το πότισμα των δέντρων γίνεται με πρόχειρα φράγματα, αυλάκια και λάκκους που συγκρατούν το νερό της βροχής, μαζί και το χώμα που παρασύρεται. Έτσι, εξασφαλίζεται η υδροδότηση του Ελαιώνα της Άμφισσας που εκτίνεται σε υψομετρική διαφορά 500 μέτρων, αλλά και ο εμπλουτισμός του εδάφους από «φρέσκο» χώμα.

Ο Ελαιώνας της Άμφισσας είναι χαρακτηρισμένος παραδοσιακός και προστατεύεται από ειδικές διατάξεις. Αποτελεί ένα ημιφυσικό ανθρωπογενές οικοσύστημα με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και πληθώρα πληροφοριών που εξάπτει πολύπλευρα τη μαθησιακή περιέργεια. Στον ελαιώνα συνυπάρχουν όλα τα στοιχεία των παρακειμένων φυσικών οικοσυστημάτων (φρυγάνων, αρκεύθου, πρίνου κτλ) μέσα σε ένα ανθρωπογενές οικοσύστημα. Συναντάμε μια ευρεία ποικιλία φυτικών οργανισμών καθώς και ζωικούς οργανισμούς που είτε είναι μόνιμοι, είτε είναι επισκέπτες από τα κοντινά ή ακόμη και μακρύτερα βουνά (Παρνασσός Γκιώνα κτλ).

Σε ένα βιωματικό πρόγραμμα για το περιβάλλον και την αειφορία με θέμα την ελιά μπορεί να αναδειχθούν και μελετηθούν:

α) Η πιθανή προέλευση του είδους της άγριας ελιάς (*Olea europaea* L. var. *Sylvestris* Brot) και τα σενάρια εξημέρωσης και διάδοσης της ήμερης ελιάς (*Olea europaea* L. var. *europaea*) στη παραμεσογειακή περιοχή.

β) Ο ελαιώνας ως οικοσύστημα (αβιοτικοί – βιοτικοί παράγοντες και οι αλληλεπιδράσεις τους, βιοποικιλότητα ελαιώνα κτλ).

γ) Η ιδιαιτερότητα της διαχείρισης της επιφάνειας του εδάφους (τράφοι, λαχίδια) του ελαιώνα της Άμφισσας που αποσκοπεί σε μοναδικό τρόπο άρδευσης του από τα ατμοσφαιρικά κατακρημνίσματα των παρακείμενων λεκανών απορροής και που συμβάλει επίσης στη συγκράτηση του εδάφους και συνεπώς στο περιορισμό της διάβρωσης και ερημοποίησης.

δ) Η διατήρηση του ελαιώνα της Άμφισσας και του χαρακτηριστικού αγροτικού τοπίου στην παρούσα μορφή τους προκειμένου να διατηρηθούν οι παραδοσιακές μέθοδοι διαχείρισης της γεωργικής εκμετάλλευσης, οι οποίες συνδέονται τόσο με την διαχείριση των δένδρων και της γης όσο και με τη ποιότητα ελιάς και λαδιού.

ε) Οι βασικές αρχές της βιολογικής καλλιέργειας ενός ελαιώνα (μείωση της ρύπανσης που προκαλεί η καλλιέργεια της ελιάς/ τα προβλήματα διαχείρισης των

αποβλήτων των ελαιοτριβείων, φυτοφαρμάκων, λιπασμάτων κτλ, προστασία της άγριας χλωρίδας και πανίδας, προστασία της δημόσιας υγείας κτλ).

στ) Οι δομικές και λειτουργικές διαφορές φυσικών οικοσυστημάτων και εντατικών αγροοικοσυστημάτων και η συσχέτιση τους με το ημιφυσικό αγροτικό οικοσύστημα του ελαιώνα (τροφικές αλυσίδες , τροφικά πλέγματα, τροφικά επίπεδα, παραγωγικότητα, ποικιλία ειδών, κύκλοι στοιχείων, ανθρώπινος έλεγχος κτλ).

ζ) Η μακρόχρονη οικονομική (πρωτογενής, δευτερογενής και τριτογενής τομέας), περιβαλλοντική, διατροφική, πολιτιστική και κοινωνική συνεισφορά της ελιάς, στους αγροτικούς και όχι μόνο, πληθυσμούς του τόπου μας. Ιδιαίτερα η ελαιοκαλλιέργεια αποτελεί πρωταρχικό παράγοντα ανάπτυξης περιοχών με σοβαρά προβλήματα απασχόλησης και συνοχής.

Η εργασία πεδίου του προγράμματος υλοποιείται στον ελαιώνα της Άμφισσας, σε ελαιοτριβείο, κονσερβοποιείο ελιάς κτλ ενώ στα εργαστήρια του ΚΠΕ Άμφισσας πραγματοποιούνται πειράματα και βιωματικές δράσεις παραγωγής σαπουνιού, οξυμέτρησης ελαιολάδου, παραγωγής άλμης, γευσιγνωσίας ελαιολάδου και ελιάς, παρατηρήσεις σε στερεοσκόπια –μικροσκόπια, αξιοποίηση των ΤΠΕ κτλ. Επίσης σε βίντεο παραγωγής του κέντρου με τίτλο "Η ελιά στο χρόνο και το χρόνο" παρουσιάζεται η καλλιέργεια, συλλογή και επεξεργασία της ελιάς στις ελαιοπαραγωγικές χώρες της παραμεσόγειας περιοχής με έμφαση στη περιοχή της Άμφισσας.

Η κονσερβοελιά Αμφίσσης

Από τις ποικιλίες ελιών η κονσερβοελιά Αμφίσσης είναι από τις πιο γνωστές. Είναι η πιο μεγάλοκαρπη επιτραπέζια ελληνική ποικιλία ελιάς γνωστή με διάφορα ονόματα, όπως χοντροελιά, κονσερβολιά, μαυροελιά κτλ. Η εμπορική ονομασία που επικράτησε είναι η "Αμφίσσης". Καλλιεργείται συνήθως κάτω από ξηρικές συνθήκες σε εκτάσεις γύρω από την πόλη της Άμφισσας από όπου πήρε και το όνομα. Η ωρίμανση αρχίζει από τα μέσα Νοεμβρίου και παρατείνεται μέχρι το Φεβρουάριο. Είναι η καλύτερη ποικιλία για την παρασκευή βρώσιμων ελιών διαφόρων τύπων.

Οι ευεργετικές ιδιότητες του ελαιολάδου και των βρώσιμων ελιών στην υγεία είναι γνωστές.

- Οι βρώσιμες ελιές έχουν 10 φορές περισσότερα αντιοξειδωτικά από το ελαιόλαδο
- Περιέχουν σημαντικές ποσότητες βιταμίνης Α και Ε, οι οποίες σε συνδυασμό συμβάλλουν στην καλή υγεία του δέρματος.
- Σε μικρότερες ποσότητες περιέχουν βιταμίνες Β1, Β6 και Β12 οι οποίες βελτιώνουν την λειτουργία του νευρικού συστήματος και ενισχύουν το μεταβολισμό.
- Είναι πλούσιες σε φαινολικές ενώσεις που βοηθούν τη λειτουργία της καρδιάς και στην πρόληψη του καρκίνου και σε ιχνοστοιχεία όπως σίδηρο, φώσφορο, ασβέστιο

και κάλιο. Ο σίδηρος είναι απαραίτητος για την καλή κατάσταση του αίματος, ο φώσφορος και το ασβέστιο είναι απαραίτητα για γερά οστά και δόντια και το κάλιο για την καλή λειτουργία της καρδιάς.

- Τέλος τα μονοακόρεστα λιπαρά οξέα και οι τοκοφερόλες που περιέχονται στις ελιές έχουν αντιοξειδωτικές ιδιότητες, προσφέροντας προστασία από καρδιαγγειακά νοσήματα, εγκεφαλικά και καρκίνο.

(Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Άμφισσας / Διαδίκτυο)

Ελαιώνας 1

Ελαιώνας 2

Ελαιώνας 3

Ελαιώνας 4

Ελαιώνας 5

Ελαιώνας 6

Ελαιώνας 7

Ελαιώνας 8

Ελαιώνας 9

Ελαιώνας 10

Ελαιώνας 11

Ελαιώνας 12

Ελαιώνας 13

Ελαιώνας 14

Ελαιώνας 15

2017
OLYMPIC
AWARD

Mer des Oliviers de Delphes

A Medium Amfissis from Greece

MER DES OLIVIER DE DELPHES

This oil comes from the olive groves in Amfissa, Delphi. Over 3,000 years old, these groves are the oldest in Greece and among the oldest on the earth. The olives were collected by hand in November and cold pressed.

PRODUCER PROFILE

Ελαιώνας 16

GREEKonline.gr

Ελαιώνας 17

Ελαιώνας 18

Ελαιώνας 19

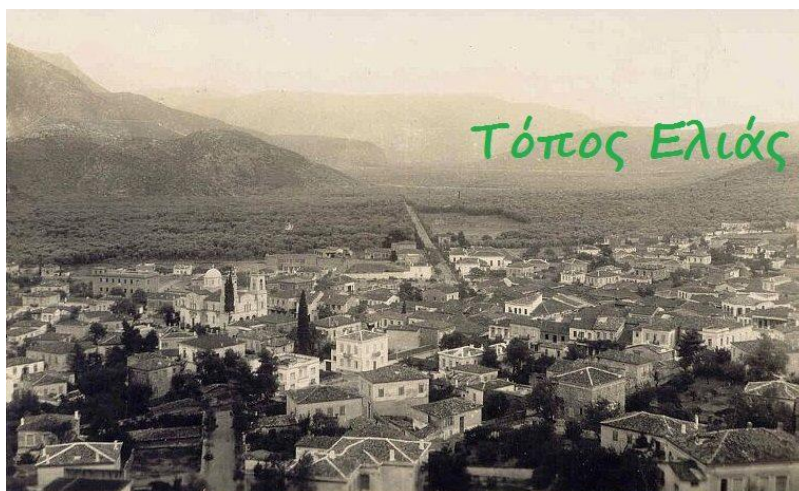
Ελαιώνας 20

Ελαιώνας 21

Ελαιώνας 22

Τόπος Ελιάς

Ελαιώνας 23

Ελαιώνας 24

Ελαιώνας 25

Ελαιώνας 26

Ελαιώνας 27

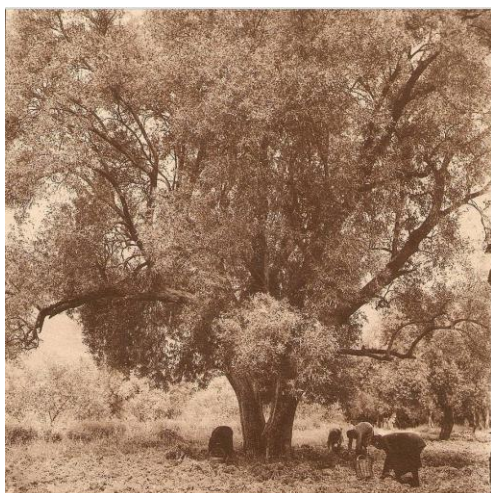
Ελαιώνας 28

Ελαιώνας 29

Ελαιώνας 30

Ελαιώνας 31

ΕΤΕΑ, Αιολία, 1927

Ελαιώνας 32

Ελαιώνας 33

Ελαιώνας 34

Ελαιώνας 35